

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ-МЕДИКІВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ БОЛОНСЬКОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ

С. М. Малахова

Запорізький державний медичний університет

EUROPEAN PREPARATION STANDARDS OF MODERN MEDICAL SPECIALISTS IN ACCORDANCE WITH THE REQUIREMENTS OF THE BOLOGNA DECLARATION

S. M. Malakhova

Zaporizhian State Medical University

У статті розглянуто питання самостійної роботи студентів як важливої складової сучасної вищої медичної освіти. Розглянуто види самостійної роботи, проблемні питання.

This article presents the issues of independent work of the students, as an important component of modern higher medical education. There are considered the types of independent work, problem questions.

Вступ. Однією з умов конкурентоспроможної вищої медичної освіти є стимулювання клінічного мислення студентів, застосування міждисциплінарних підходів при наділенні їх знаннями, вміннями і навичками [2]. Реформа вищої освіти в Україні згідно з підписаною в 2005 році Болонською конвенцією змінила структуру навчального процесу, зокрема, відповідно до європейських стандартів, самостійна робота студентів (СРС) віднесена до основних видів навчальної діяльності і становить до половини кредитної міри дисциплін [1].

Самостійна робота студентів – це процес активного, цілеспрямованого придбання студентом нових знань і умінь без безпосередньої участі викладачів [3]. Предметно і змістовно СРС визначається державним освітнім стандартом, діючими навчальними планами за освітніми програмами різних форм навчання, робочими програмами навчальних дисциплін і засобами забезпечення СРС (підручники, навчальні та методичні посібники і т. д.).

Студент, який приступає до вивчення навчальної дисципліни, повинен отримати від викладача інформацію про всі види самостійної роботи з дисципліни з виділенням базової самостійної роботи і додаткової самостійної роботи. Обсяг і види самостійної роботи встановлюються в навчальному плані, а також у робочих програмах дисципліни.

Основна частина. Базова самостійна робота забезпечує підготовку студента до поточних аудиторних занять і контрольних заходів для всіх дисциплін навчального плану. Результати цієї підготовки проявляються в активності студента на заняттях і в якості виконаних тестових завдань, доповідей та інших форм поточного контролю.

Базова самостійна робота може включати такі види робіт, як: робота з лекційним матеріалом, що передбачає опрацювання конспекту лекцій та навчальної літератури; пошук та огляд літератури й електронних джерел інформації; виконання домашнього завдання, виданого на практичних заняттях; переклад текстів з іноземних мов; вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання; практикум з навчальної дисципліни з використанням програмного забезпечення; підготовка до заліку та атестацій; написання реферату за заданою проблемою.

Додаткова самостійна робота спрямована на поглиблення та закріплення знань студента, розвиток аналітичних навичок з проблематики навчальної дисципліни.

Додаткова самостійна робота може включати такі види робіт, як: підготовка до іспиту; дослідницька робота та участь у наукових студентських конференціях, семінарах та олімпіадах; аналіз наукової публікації за заздалегідь визначеною викладачем темою; аналіз статистичних та фактичних матері-

алів за заданою темою, проведення розрахунків, створення мультимедійних презентацій на основі отриманих матеріалів.

Видами завдань для самостійної роботи можуть бути: 1) оволодіння знаннями: читання тексту (підручника, першоджерела, додаткової літератури); складання плану тексту; графічне зображення структури тексту; конспектування тексту; робота зі словниками і довідниками; робота з нормативними документами; навчально-дослідницька робота; використання відеозаписів; комп'ютерної техніки, Інтернету та ін. [4]; 2) закріплення та систематизація знань: робота з конспектом лекцій; повторна робота над навчальним матеріалом (підручника, першоджерела, додаткової літератури); складання плану і тез доповіді; складання таблиць для систематизації навчального матеріалу; вивчення нормативних матеріалів; відповіді на контрольні питання; аналітична обробка тексту (анотування, реферування, конспектування та ін.); підготовка повідомлень до виступу на практичному занятті, конференції; підготовка рефератів, доповідей; складання бібліографії та ін.; 3) формування умінь: рішення задач і вправ за зразком; рішення варіантних завдань; вирішення ситуаційних (професійних) завдань; підготовка до ділових ігор; проектування та моделювання різних ситуацій професійної діяльності; дослідницька діяльність; вправи на тренажері; вправи спортивно-оздоровчого характеру та ін.

Теми СРС необхідно включити до тематичного плану робочої навчальної програми з конкретним визначенням годин на кожну тему. Для реалізації самостійної роботи кожен студент заздалегідь має бути забезпечений: інформаційними ресурсами (довідники, навчальні посібники, банки індивідуальних завдань, навчальні програми тощо); методичними матеріалами; контролюючими матеріалами (тести, ситуаційні задачі); необхідним обладнанням; консультаціями викладачів; можливістю публічного обговорення теоретичних або практичних результатів (конференції, олімпіади).

При видачі завдань для самостійної роботи викладач повинен провести інструктаж, який включає: мету, завдання, зміст, терміни виконання, орієнтовний обсяг роботи, основні вимоги до результатів роботи, критерії оцінки. У процесі інструктажу викладач попереджає студентів про можливі типові помилки, що найчастіше зустрічаються при виконанні завдання. Інструктаж проводиться викладачем за рахунок обсягу часу, відведеного на вивчення дисципліни.

Самостійна робота може здійснюватися індивідуально або групами студентів залежно від мети, обсягу, конкретної тематики самостійної роботи, рівня складності і рівня знань та вмінь студентів.

В якості форм і методів контролю самостійної роботи студентів можуть бути використані практичні заняття, заліки, тестування, контрольні завдання тощо.

Програма дій викладача щодо створення необхідних і достатніх умов для самостійної діяльності студентів містить аналіз навчального плану, Державного освітнього стандарту; підготовку переліку умінь, які повинні бути сформовані у студентів після вивчення дисципліни; визначення якісно-кількісних критеріїв виконання завдання; визначення періодичності контролю; розробку варіантів тестових завдань; створення необхідного інформаційно-методичного забезпечення; визначення системи індивідуальної роботи; впровадження модульної системи навчання з рейтинговою оцінкою навчальної діяльності студентів.

Залучаючи студентів в самостійну діяльність, необхідно враховувати психологічні особливості кожного студента і створювати навчально-методичні комплекси, що містять методичні рекомендації для самостійної роботи студентів; навчальну і методичну літературу; навчальні посібники та програми з дисципліни; лекції; консультації; план практичних занять; відеофільми; тестові завдання і контрольні питання для перевірки знань студентів.

Для ефективного виконання СРС необхідно виконати ряд умов: забезпечення правильного поєднання об'єму аудиторної та самостійної роботи; методично правильна організація роботи студента в аудиторії і поза нею; забезпечення студента необхідними методичними матеріалами з метою перетворення процесу самостійної роботи в процес творчий; контроль над організацією та ходом самостійної роботи та заходів, що заохочують студента на її якісне виконання. Цих умов необхідно дотримуватись, щоб контроль став не стільки адміністративним, скільки саме повноправною дидактичною умовою, що позитивно впливає на ефективність СРС у цілому.

Сформована ситуація у вищій медичній школі не завжди дозволяє в повному об'ємі забезпечити студента необхідною літературою. Тому ми пропонуємо використовувати електронні видання лекційних матеріалів викладачів. Крім того, в університеті є потужне інформаційне джерело – Internet. Одним з варіантів впровадження нових технологій може

статі створення і використання електронних підручників [5].

Висновки. Таким чином, враховуючи достатньо велику кількість часу, відведеного на самостійну роботу студентів, викладач повинен забезпечити її ефективність за рахунок визначення чітких цілей і задач, наявності навчально-методичної літератури,

навчання роботі з Internet-ресурсами і заздалегідь визначеними методами контролю. Саме такий підхід дозволить студенту отримати необхідний рівень знань з дисципліни і належним чином оцінити важливість постійного самовдосконалення.

Список літератури

1. Ковальчук Л. Є. Удосконалення самостійної роботи студентів – необхідна умова реалізації ідей Болонського процесу / Л. Є. Ковальчук // Галицький лікарський вісник. – 2008. – Т. 15, № 1. – С. 79–81.

2. Марушкевич А. Організація навчальної діяльності студентів в сучасних умовах розвитку українського суспільства / А. Марушкевич // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2011. – № 2. – С. 71–74.

3. Лісовий В. М. Якість освіти в контексті Болонського процесу: реалії та перспективи / В. М. Лісовий, В. А. Капустник // Медична освіта. – 2010. – № 2. – С. 120–123.

4. Ковальчук Л. Я. Комп'ютерні технології в медичній освіті / Л. Я. Ковальчук, В. П. Марценюк // Медична інформатика та інженерія. – 2008. – № 1. – С. 14–16.

5. Мінцер О. П. Роль інформаційних технологій на етапах реформування медичної освіти / О. П. Мінцер // Медична освіта. – 2010. – № 2. – С. 128–130.

Отримано 03.04.15